

Група: 26

Предмет: «Декоративно-прикладне мистецтво»

Тема № 1 Нетрадиційні техніки для створення необхідних ефектів оформлення вітрин, приміщень та будівель

УРОК: 3-4

**Тема: Основні різновиди нетрадиційних технік у декоруванні будівель.
Правила виконання нетрадиційних технік.**

Мета:

- Ознайомитись з нетрадиційними техніками для створення необхідних ефектів оформлення вітрин, приміщень та будівель..

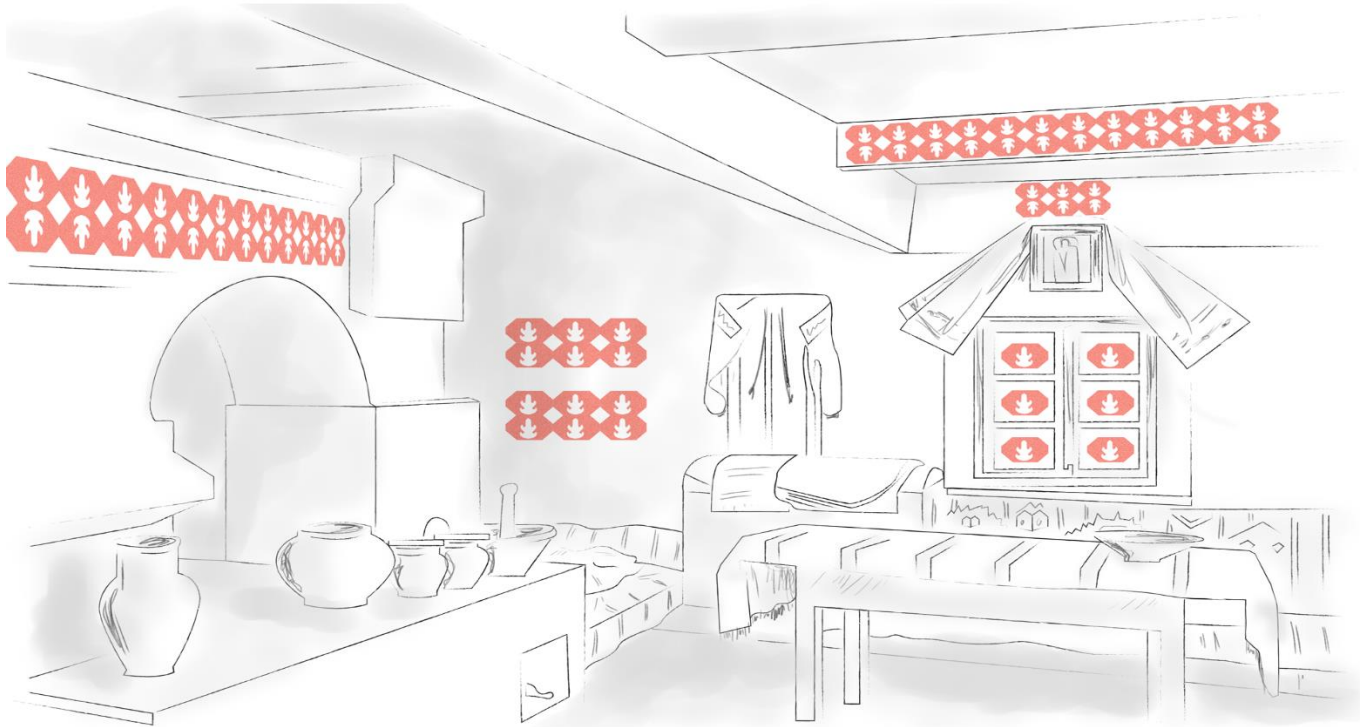
Вивчити основні різновиди нетрадиційних технік у декоруванні вітрин, приміщень, визначити послідовність виконання підготовчих робіт

- Виховати зацікавленість та компетентність до обраної професії.

ХІД УРОКУ

Витинанка. Саме так в Україні називають одне з традиційних декоративних мистецтв. Першими були китайці, які почали вирізати з паперу візерунки, щойно в них з'явилися ножиці, а у нас ця техніка набула популярності в середині ХІХ століття.

Тоді це був спосіб прикрасити оселю не тільки на Різдво чи Новий рік. У сюжетних витинанках фіксували події, що відбувалися в селі, або робили орнаменти — рослинні, геометричні та зооморфні — які склеювали між собою і лаштували на стіни. В 1960-х роках вирізали навіть із пофарбованих газет, утворюючи аналог шпалер.

TEXTY.ORG.UA

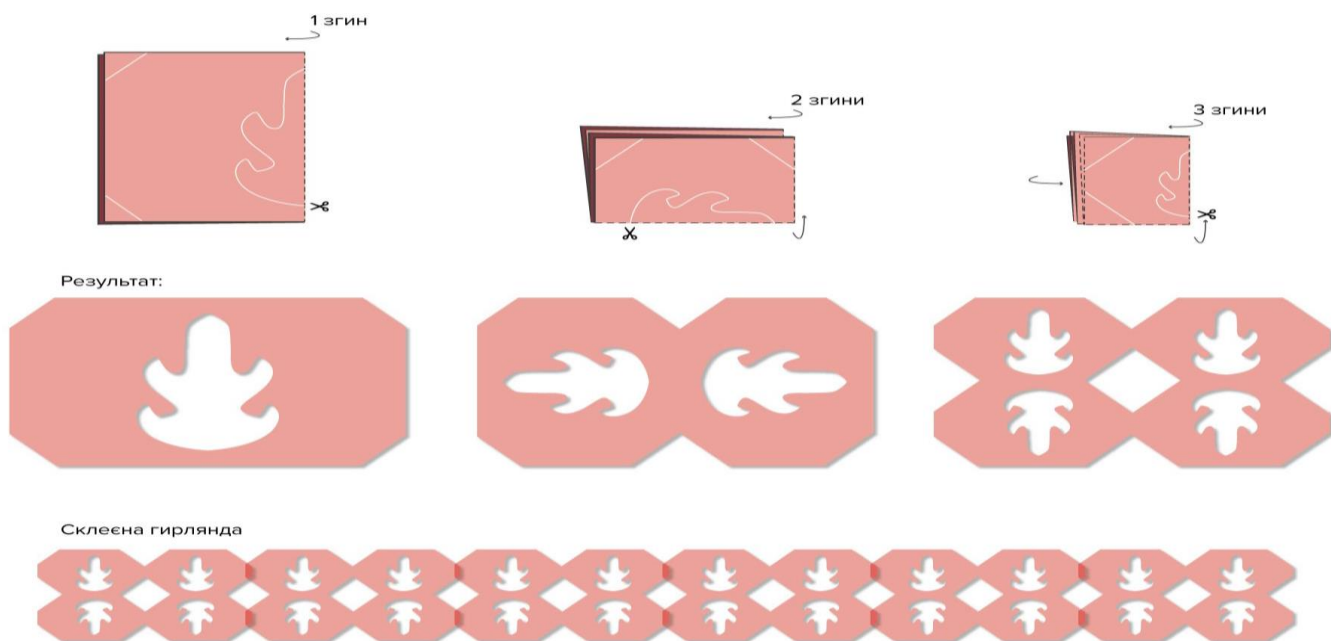
Традиційно витинанками прикрашали вікна, стіни, грубки, полиці та печі

Сьогодні цю техніку використовують традиційні майстри, сучасні художники і пересічні громадяни, які все ще вирізають сніжинки. Перевага витинання в тому, що починати легко і нестрашно, а заглиблюватися і вдосконалювати свої роботи

можна нескінченно. Пропонуємо разом із нами розібратися в процесі та спробувати створити власний шедевр.

Витинанки бувають ажурні та силуетні.

В ажурних зображення утворюється дірками в папері. Його складають вдвоє, вчетверо чи ввосьмеро. Такі роботи зазвичай симетричні: що більше разів складається папір, то більше разів візерунок повторюється, утворюючи орнаментальну текстуру. Також є техніка склеювання однакових витинанок у гірлянду.

Техніка виконання ажурних витинанок

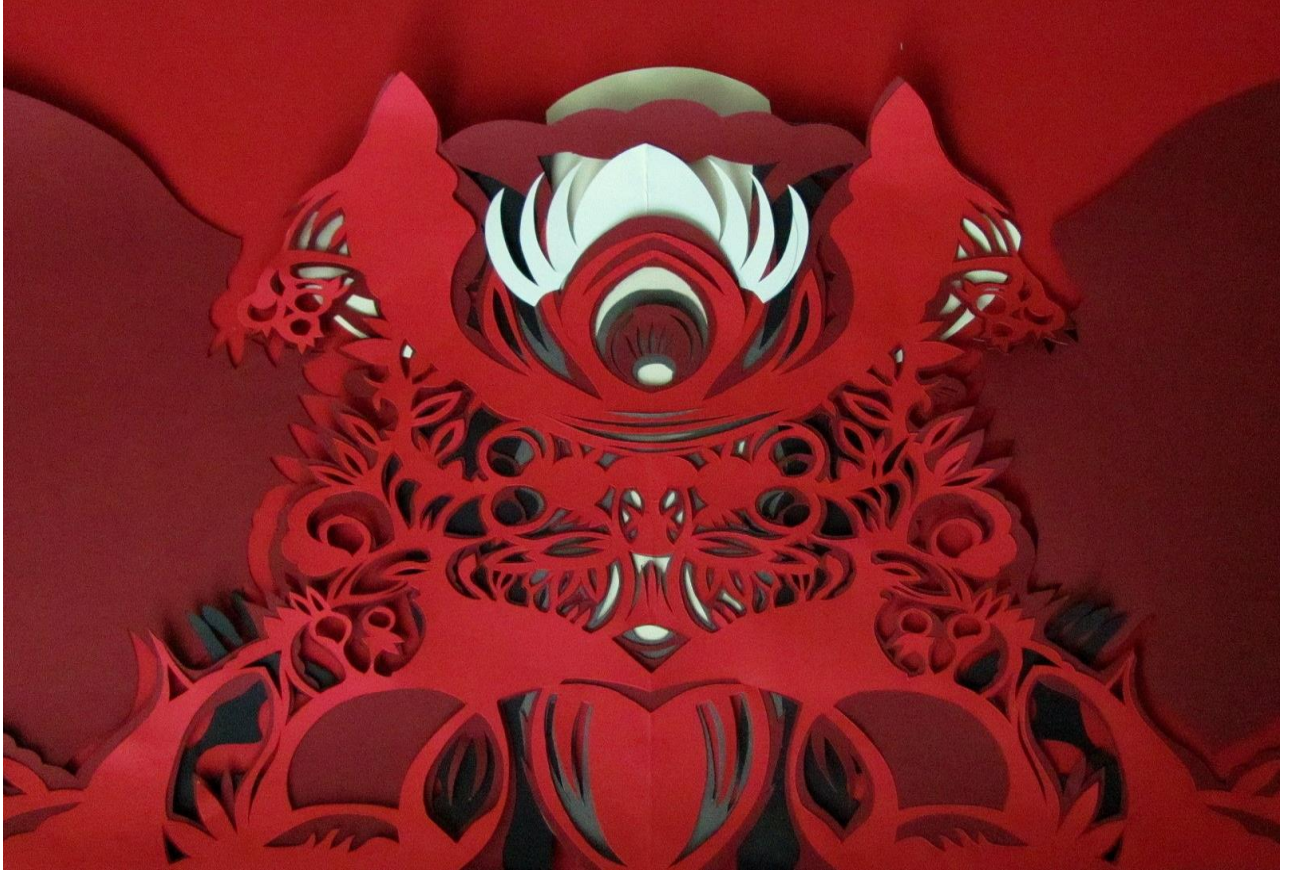
Силуетні — зображення утворюється папером, що залишився після вирізання, здебільшого такі роботи сюжетні і несиметричні.

Робота Андрія Пушкарьова “Як козаки загнали хижого московського звіра у клітку”

Ще бувають вириванки, в яких папір не вирізають, а рвуть. Такий спосіб особливо підходить дітям, які ще не опанували ножиці.

Витинанки бувають одинарні — виготовляються з одного аркуша паперу, і **складні** — аплікаційні з кількох аркушів, тому майже завжди багатоколірні.

Робота Олесі Іщук

Завдяки техніці витинання можна створювати мистецькі та різноманітні декоративні об'єкти: від листівки до вітража на вікна:

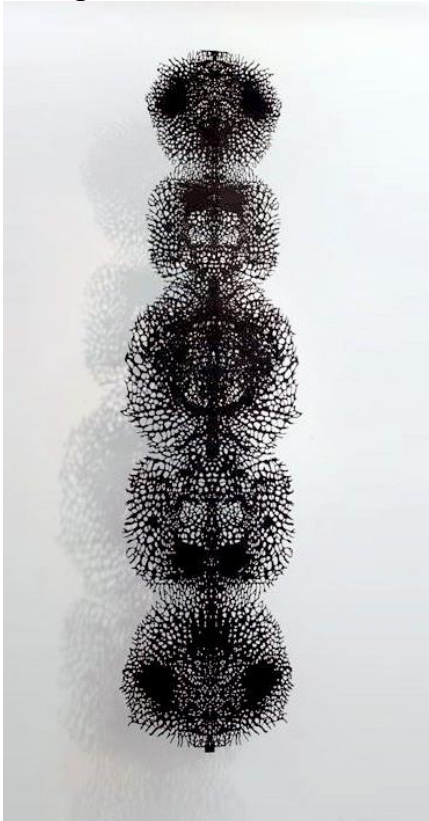
Артоб'єкт Олени Турянської

Ткацтво

На Україні льон, коноплі, а також вовну здавна використовували як ткацьку сировину. Наприкінці XIX — на початку XX ст. домашнє ткацтво українців, незважаючи на розвиток фабричної промисловості, являло собою усталений комплекс технічних прийомів та знарядь праці, які склалися протягом століть. На початку XX ст. стали застосовувати й нетрадиційні види сировини: бавовняну та паперову пряжу, а в західних регіонах — металеву сріблясту нитку — *сухозлітку*.

Вирощування тих чи інших прядивних культур залежало від природно-кліматичних умов. Так, на півночі (Волинське Полісся), а також у Карпатах сіяли переважно льон. Але в цілому на Україні були більш сприятливі умови для конопель. В деяких районах (Поділля, Подніпров'я) вирощували обидві культури.

Терміном сівби волокнуватих рослин згідно з народним календарем вважався досить тривалий період

— від Благовіщення (25 березня за ст. ст.) до середини червня. Сіяти бажано було на повний місяць, після теплого рясного дощу.

Льон та чоловічі стебла конопель (*плоскінь*) збирали у серпні, жіночі стебла (*матірку*) залишали дозрівати на сім'я. Достиглі рослини в'язали у горстки та сушили на сонці. Сім'я із головок льону та матірку били праником, льон частіше — цепом. Після биття рослини вимочували у воді, м'яли й тіпали, аби позбавити волокно від *терміття*. Останнє робили *набетельні, терниці, трапачці*, використовували рубель, тіпали об стовп або будь-що.

Наступним етапом було розчісування кожної прядки волокна (*микання мичок*). Для цього призначалися дерев'яний гребінь, який встромлявся в спеціальний отвір в ослоні чи припічку, або кругла залізна щітка з набитими цвяхами (*дергальна*), котру прив'язували до лави. Остаточне очищення волокна робили за допомогою чесальної (*начісної*) щітки зі свинячої щетини, кінського волосіння або тонких цвяхів. Одночасно проводили сортування волокна за якістю. Для ткання високоякісного полотна призначалося найтонше й найдовше волокно — *кукла*, для снування основи, ткання буденних тканин — *миканка*, тобто залишки, які вибирали з чесальної щітки. Останок на дергальній щітці — *вал* — ішов на виготовлення мішків, тканин суто господарського призначення.

Готове до прядіння повісмо волокна знову накладали на гребінь або навивали *накужіль (куделю)*. При прядінні повсюдно вживали веретено, а також механічну прядку.

Для перемотування ниток використовували *мотовило* — стрижень 1,5 м завдовжки з різками на одному кінці та перпендикулярно встановленим брусом — на другому. Одночасно з перемотуванням рахували: одне *пасмо* — **10чисниця** — **30ниток** (нитка — одиниця міри, що означає довжину нитки при обведенні її кругом мотовила). Після просушування пряжу — так званий *міток* — знімали з мотовила і добре відзолювали у *жлукті* — видовбаній колоді без дна. За необхідності частину ниток фарбували рослинними, тваринними та мінеральними барвниками. Потім мітки перемотували на клубки за допомогою *витушки*.

Намагалися не мотати вночі, *бо біля хати буде мотатися нечистий*.

Від снування основи, для чого слугували різні конструкції *снівниця*, залежала правильність розділення ниток на верхній та нижній ряди, тобто утворення *зіву*.

Тому й забобонні уявлення, що стосуються цього виду робіт, досить розвинуті. Зокрема, закінчити роботу необхідно було до заходу сонця, щоб не залишати основу на снівниці на ніч. У західних регіонах не залишали основу невитканою після Благовіщення або Паски, оскільки це могло викликати посуху. Звідси й один із способів викликання дощу — обливання основи водою.

На кінець XIX — початок XX ст. для ткання застосовували горизонтальний ткацький верстат. Аби нитки були міцними і не кошлатилися, навіту на нього основу підмазували *шліхтою*.

Просте полотно виготовляли технікою полотняного переплетення — перемінним натискуванням на дві підніжки, тобто у *дві ремізки*. Залежно від призначення тканин кількість ремізок на верстаті збільшувалась: від чотирьох до восьми для техніки саржового переплетення (*чинувате, крущасте, косичасте полотно*), але могла досягати 20 і більше — для жакардових тканин. Існувало велике розмаїття орнаментальних мотивів — *на вічка, на кружки, на шашки, на пасочки, у сосонку, кіскою* та ін. При виготовленні декоративних тканин, а також деяких елементів одягу, наволочок, рушників, скатертин тощо використовували техніку перебірного

переплетення (*забирання, вибором*). У таких тканин візерунок завжди рельєфно виступав над фоном. У західних регіонах було поширене так зване закладне ткацтво (*килимове, у вічко, на косу нитку*), а на Бойківщині та Лемківщині — ворсове (*ключками, кучерями*).

Із розвитком легкої промисловості необхідність у домашньому виготовленні тканин відпала. Але традиції народного художнього ткацтва й досьогодні не занедбані.

<https://www.youtube.com/watch?v=0ePi4ZM7w8A>

<https://www.youtube.com/watch?v=rNUqM0t7g7Y>

Домашнє завдання:

- ✓ **Опрацювати самостійно матеріал**
- ✓ **Виконати короткий конспект**
- ✓ **Фотографію конспекту надіслати викладачу mTanatko@ukr.net**